

Мартиневич А.В.
студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., старший викладач
кафедри міжнародного права та
міграційної політики ТНЕУ
Марценко Н.С.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ПРАВА НА ЖИТТЯ У РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ

Протягом останніх десятиліть міжнародне законодавство з прав людини стрімко еволюціонувало, поглиблюючи і розширюючи наше розуміння задля забезпечення демократичного розвитку держав. Рухи за права людини розвинули вельми вражаючий арсенал аргументів і засобів захисту від релігійних упереджень, державних диктаторів, більше того ці наукові доктрини були сформовано в минулі століття як основну «зброю» проти інквізиції, нацистів і ку-клукс-кланів [4, с. 265]. У свою чергу право на життя було описано як «найважливіше з усіх прав людини», «найосновніше або основне» або «верховне право», адже всі інші права мають сенс лише в тому випадку, коли дотримується перше. Разом з тим воно є невід'ємною складовою розвитку цивільно-правової системи у державі.

Актуальність даної теми визначається саме тим, що розуміння, суть і зміст права людини на життя сьогодні ставить все нові виклики, які жодна нація не здатна відвернути самотійно. Вивчення геному людини, генетичних маніпуляцій, штучного запліднення, досвіду людських ембріонів, евтаназії та евгеніки - це діяльність, яка може породжувати складні юридичні питання, етичні, моральні та навіть релігійні. Щорічно у світі проводяться різноманітні міжнародні конференції, зустрічі та культурні заходи, які саме стосуються цих проблем. Більшість науковців стверджує, що саме розвиток права на життя став передумовою виникнення усіх наступних поколінь прав [3]. Проте основний внесок в дослідження даної теми вклала безпосередньо сама ООН, Європейська Рада та Європейська Комісія, а зокрема Офіс Верховного Комісара з прав людини Європейського Союзу.

Право людини на життя було закріплене: на глобальному рівні та отримало статус у міжнародному праві спочатку статтями 3 - 21 Загальної Декларації Прав Людини 1948 року та у Європейській конвенції з прав людини у 1953 році [1]. У ст. 27 Конституції України прописано, що кожна людина має невід'ємне право на життя, а обов'язком держави – є захист життя людини. Більш детально право на життя висвітлено в Цивільному кодексі України, зокрема у главі 21 «Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи», в ст.281 якої закріплено, що фізична особа має невід'ємне право на життя.

Разом з тим, незважаючи на єдність джерел права на життя, його правова характеристика має свої відмінності у різних правових системах. Для того, щоб це дослідити, можна використати для порівняння релігійну правову систему, а саме Ісламське право. Тлумачення права на життя західною правовою системою є матеріальним, тобто воно включає в себе: право розпоряджатись

своїм життям, вимагати від інших осіб утримуватись від протиправного його позбавлення, створення відповідних умов мирного існування, а також захист його державою. Тим часом як ісламська правова система базується на аспекті духовного життя людини, більше того у випадку конфлікту воно має пріоритет над матеріальним [6]. Ісламська система прав людини вважає право на життя – даром Бога, а також обов'язком кожного.

Натомість як західна система прав людини (як романо-германська, так і загальна правова системи) оцінює право на життя з гуманістичного підходу, вважаючи це природним правом людства.

Іншим підходом, який визначає теоретико-правові особливості права на життя у різних правових системах – є спірне питання визначення самого початку права на життя, а саме чи воно виникає з моменту зачаття, чи з моменту народження. Ст. 25 ЦК України зазначено, що цивільна правоздатність фізичної особи виникає в момент її народження. Разом з тим, у цій же ст. 25 ЦК України зазначено, що у випадках, встановлених законом, охороняються інтереси зачатої, але ще ненародженої дитини. Слід зазначити, що дане положення стосується спадкових відносин. Цю норму ЦКУ запозичив з ЦК Німеччини (ст.463 НЦК). Цивільні кодекси кількох країн, таких як Китай, а також деякі штати США також надають права на спадщину плоду, за умови народження живих дітей.

Так у Цивільному кодексі Ірану плід може успадковувати навіть у разі аборт, який відбувся через злочин, доки плід був живий навіть на секунду після народження. Цивільні кодекси Філіппін та Іспанії передбачають, що жертви на ненароджених дітей можуть бути зроблені та прийняті особами, які юридично представляли б їх, тобто опікунів. Разом з тим, законодавство ряду держав, таких як Чилі, Еквадор, Домініканська Республіка, Кенія, Мадагаскар, Перу, Філіппіни, Словаччина, 23 штати Америки та інші держави все таки визначають на конститутивному рівні право на життя з моменту зачаття [5].

Так чи інакше, це питання досі є відкритим у наукових дискусіях 21 століття, адже разом з ним повинно бути належно закріплене право на аборт і ще й таким чином, щоб не виникла колізія законів.

Отже, право на життя можна визначити такими основними групами правомочностями, які спрямовані на: 1) збереження життя і захисту його від інших; 2) піддавати його значному ризику і 3) вільне розпорядження своїм життям.

Однак, незважаючи на значний прогрес у багатьох сферах щодо визнання, кодифікації та імплементації цього права, з розвитком людства, воно зазнало посиленої атаки, у багатьох суперечливих питаннях, а зокрема в питаннях прав ненароджених. У деяких державах це право було легалізоване, і більшість з них – це країни Африки та штати Америки, популяція яких збільшується в порівнянні з європейськими державами.

Порівняння особливостей приватноправового регулювання права на життя у правових системах загального та континентального права із релігійною правовою системою Ісламського права, дало змогу прийти до висновків про те, що право на життя є основоположним елементом цілісної системи прав і свобод людини, закріплених на національних рівнях. При цьому, ступінь закріплення і зміст даного права у Цивільних кодексах та інших

законодавчих актах є різним, що пов'язано із ступенем розвитку приватного права у відповідній країні, ментальністю, впливом звичаїв, релігії, традицій та з демократичними процесами і політико-правовим устроєм загалом.

Список використаних джерел

1. Подковенко Т.О., Бобер С.Ю. Право на життя як найвища цінність. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. №2. URL: http://www.pap.in.ua/3_2016/10.pdf (дата звернення: 10.10.2019).
2. Самойленко С.П. Європейські стандарти прав людини: загальнотеоретична характеристика. 2009. №1. URL: <http://topref.ru/referat/32085.html> (дата звернення: 10.10.2019).
3. Стефанчук М.М. Поняття й ознаки правоздатності в сучасній цивільно-правовій доктрині. 2016. №3. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_2_1/20.pdf (дата звернення: 10.10.2019).
4. Харарі, Ювал Ной. 21 урок для 21 століття; пер. з англ. О.Дем'янчука. Київ: Форс Україна. 2018. 416 с.
5. Rhonda Kopelon Human Rights Begin at Birth: International Law and the Claim of Fetal Rights. *An international journal on sexual and reproductive health and rights*. 2005. 129 p. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1016/S0968-8080%2805%2926218-3?scroll=top&needAccess=true> (дата звернення: 10.10.2019).
6. Shivam Goel Concept of Rights in Islam. Lambert Academic Publication. 2015. 65 p. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2583422 (дата звернення: 10.10.2019).

Мартинюк В.Б.
*студент магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Теремецький В.І.*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВО В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Швидкий та невпинний розвиток інформаційних технологій, в особливості глобальної Інтернет мережі, зумовив збільшення кількості правопорушень, пов'язаних з використанням об'єктів авторського права. Такі порушення ідентичні й тим, що відбуваються поза сферою мережі, однак доступність копіювання об'єктів авторського права в Інтернеті та складність доведення факту порушення авторського права не завжди дає можливість скористатись правом на захист.

На стартовому етапі розвитку Інтернет-мережі, складно було уявити поширення діючих норм на правовідносини, що виникають в мережі. В результаті цього, відбулась підготовка законопроектів, які мали б регулювати правовідносини що виникають в Інтернеті. Потрібно відзначити, що захист авторського права в мережі Інтернет, досі не має правового освітлення в